

Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение «Аллагинская средняя общеобразовательная школа»

РАССМОТРЕНО:

На заседании МО

Протокол № 1 от «29» 08 2016 г.

А.Е. Федорова (А.Е. Федорова)

СОГЛАСОВАНО:

заместитель директора

по УВР

Т.Н. Григорьева (Т.Н. Григорьева)

«30» сентября 2016 г.

УТВЕРЖДЕНО:

директор школы

Г.С. Иванова (Г.С. Иванова)

«30» сентября 2016 г.

Пр.п. № 107/4 от 29.09.16

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА ПО ПРЕДМЕТУ «КУЛЬТУРА НАРОДОВ РЕСПУБЛИКИ САХА (ЯКУТИЯ)»
на 2016 - 2017 учебный год

Предмет: Культура народов Республики Саха (Якутия)

Класс: 2

Учитель: Петрова М.К.

Количество часов в неделю: 1 ч

Количество часов по программе: 32 ч.

	1 четверть	2 четверть	3 четверть	4 четверть
Всего часов по программе	8	7	9	8
Дано уроков фактически				
Не выполнено (указать причину)				

Быһаары сурук

«Саха Өрөспүүбүлүкэтин норуоттарын култуурата» биридимият (куурус) үлэлиир бырагыраамата саха оскуолатын 2-4 кылаастарыгар ананар. Бырагыраама Федеральной государственной үөрэх стандартын ирдэбиллэригэр, Саха Өрөспүүбүлүкэтин Национальной оскуолаларын чинчийэр научнай институт чинчийиилэригэр уонна «Саха Өрөспүүбүлүкэтин норуоттарын култуурата» үөрэх биридимиятин (кууруһун) сүрүннүүр бырагырааматыгар тирэб ирэн он оһулунна. 2 кылааска сылга барыта – 32 чаас, нэдиэлэб э - 1 чаас. 2 чаас бырааһыннык куннэригэр тубэһэринэн сибээстээн, сылга 32 чаас буолар. Учебник: Е.И.Винокурова 4 кылаас «Саха Өрөспүүбүлүкэтин норуоттарын култуурата», Дь.: «Бичик», 2014с.

Үөрэх биридимиятин үөрэтии түмүктэрэ

Ытык өйдөбүллэри ин эрии түмүгэ

Тус суолталаах дьайыы:

Ытык өйдөбүллэри билинии:

- саха төрүт үгэстэрин, ытык өйдөбүллэрин ылыныы, олохсутуу;
- үгэс буолбут төрүт култуураны норуот айымньытын түмүгүн уонна айылб аны кытта бииргэ алтыһан олоруу курдук ылыныы;
- өрөспүүбүлүкэ норуоттарын ураты култуураларыгар убаастабыллаах сыһыаны култууралар алтыһыларын сайдыытын сүрүн усулуобуйатын уонна утарсыылары быһаарар төрүтүн курдук ылыныы;
- ахсааньтан, олорор сириттэн тутулуга суох хас биирдии норуот култууратын ылыныы;
- норуоттар култууралара эгэлгэ араастааһын уопсастыба култууратын байыты төрдүн курдук ылыныы;
- элбэх култууралар алтыһар эйгэлэрэ, бодоруһуулар, култууралар диалогтара - лиичинэс бэйэтэ уонна гражданскай уопсастыба социальнай сиэр-майгыта сайдар усулуобуйата буоларын ылыныы.

Сатабылы сайыннарыы:

- бэйэ норуотун үгэһин күннээб и олоххо уонна анал этнокултуурунай тэрээһиннэргэ (ыһыах, сиэр-туом уо.д.а) тутуһуу;
- бэйэни саха, Саха сирин Россия гражданинын быһыытынан билинии;
- бэйэни Хоту дойду, Саха сирэ, Россия олохтооһ унабын диэн билиһиннэри;
- бэйэб э, тулалыыр дьон н о-сэргэб э, айылб а эйгэтигэр убаастабылы иитии.

Үөрэх сатабылларын сайыннарыы түмүгэ

Бэйэни салайынар-дьаһанар сатабыллар:

- культуроведческой матырыйаалларга олоһ уран сыалы-соругу таба туруорунар, бырайыактыыр дьарыгы сатаан былаанныыр;
- сиэри-туому, үгэһи толорууга тахсар алб аһы көннөрөр;
- культуроведческой билинии, сатабылы, үөрүйэб и сөпкө сыаналыыр;
- кэллэктиибинэн этнокултуурунай үлэб э кытыһар (норуот бырааһынныктарыгар уо. д.а.);
- араас этнокултуура усулуобуйатыгар төрүт үгэһи тутуһар уонна бэйэни сатаан салайынар;
- пааранан, бөлөб үнэн, хамаанданан уо.д.а. бииргэ алтыһан үлэлиир;
- Саха сирин уонна Россия норуоттарын бодоруһар майгыларын-сигилилэрин олохсуйбут бэрээдэгин (этноэтикеты) бииргэ алтыһыы усулуобуйатыгар учуоттуур;

- тас көрүн нэринэн, тылларынан, үгэстэринэн, итэб эллэринэн уратылаһар дьону кытта өйдөһөргө уонна алтыһарга бэлэмнээх буолар;
- бэйэ норуотун култууратын атын омуктары кытта алтыһыга Саха сириин, Россия таһымыгар сатаан көрдөрөр.

Тустаах үөрэх биридимиятын үөрэтии түмүгэ

- анал өйдөбүллэр нөн үө бэйэни саха быһыытынан билиһиннэрэр сатабылы олохсутуу;
- фольклор көрүн нэрин, норуот ырыатын, музыкатын, төрүт үгэһин, сирин-туомун күннээб и олоххо уонна күн-дьыл эргииринэн тутуһар сирин-туомун нөн үө өрөспүүбүлүкэ, култуура а, тылга уратылаһар үгүс өрүттээх олоб ун туһунан бастакы билсипиитин олохсутуу;
- өрөспүүбүлүкэ уонна Россия норуоттарын култууратын туһунан билиини-көрүүнү кэн этэр араас матырыйаалы туһана уерэнии (үөрэх, уус-уран, уерэххэ-наука а ыйыннык литературатытан, тылдыттартан, атыластартан, хаарталартан уо.д.а.);
- тобуллаб ас өйү сайыннарар үөрүйэхтэр;
- *чопчу тэн нээһин* (конкретное сравнение) (дьиэ-уот: ураһа, балаб ан, дэриэбинэ, бөһүөлөк, куорат, ас-үөл, тан ас-сап, туттар мал-сал, киэргэл, симэх, о.д.а.);
- *ырытыы, холбооһун* (анализ, синтез) (олох-дьаһах тэрээһинэ, сүөһү иитиитэ, булт, уһаныы, иис; омук оонньуута, оонньуура, о.д.а.);
- *ханьылатан сыаналааһын* (классификация) (аан дойду, сир, айылб а, киһи, дьиэ кэргэн, уран он онук (ойуу-бичик, он онук, симэх); норуот музыката (хомус, кырыымпа, хобо, уо.д.а.);
- *дакаастааһын* (доказательство) (айылб аны кытта алтыһан олоруу уратылаһа уо.д.а.);
- өрөспүүбүлүкэ норуоттарын култуураларын *бэлиэ* (символ) нөн үө көрдөрүү (сэргэ, саха ата, таба, ураһа уо.д.а.).

Үөрэх биридимиятын ис хоһооно

2-4 кылааска «Саха Өрөспүүбүлүкэтин норуоттарын култуурата» биридимияти үөрэтии манни ис хоһоонноох буолар: «Айылб а», «Төрөөбүт дойдум», «Дьиэ кэргэн», «Норуотум дьиэтэ-уота», «Норуот төрүт дьарыга», «Уус-уран он онук», «Тан ас-сап», «Өбүгэм аһа-үөл», «Оонньуурдар, оонньуулар», «Норуот ырыата-тойуга», «Олон хо», «Билиигин бэрэбиэркэлэн».

«Айылб а»

Үгэс, сир-туом. Саха сириин норуоттарын үгэс буолбут итэб эллэрин уратыта уонна маарыннаһар өрүттэрэ. Айылб а билин и и сыһыан, тулалыыр айылб а туруга. Төрүт омуктар айылб а а сыһыаннара. Айылб а иччилэрин туһунан өйдөбүл.

«Төрөөбүт дойдум»

Саха сирэ - мин төрөөбүт дойдум. Итиллибит Ийэ дойдуга таптал. Материальной эйгэ - мал-сал, айылб а кестүүтэ. Духуобунай эйгэ - кинигэб э, искусство айымныларыгар баар билии уонна информация, дьон ыккардыгар сыһыан уо.д.а. бу култуура эйгэтэ. Култуура - киһи-аймах, олох-дьаһах, он оруу-тутуу, өй-санаа, сир-майгы өттүнэн ситиһиитэ.

Саха Өрөспүүбүлүкэтэ - элбэх омук алтыһан олоһор сирэ. Норуот өйдөбүлэ, саха сириин төрүт норуоттара. Саха, эбээн, эбэн ки, дьукээгир, долган, чукча төрүт олохтоох нуучча, кинилэр түөлбэлээн олохсуйбут сирдэрэ. Өрөспүүбүлүкэб э олоһор араас омук дьоно (украинецтар, буряттар, белорустар уо.д.а.).

Ийэ дойдуга таптал уонна убаастабыллаах сыһыан. Ытык өйдөбүллэр: төрөөбүт дойдуга таптал, ийэ дойдуга бэриниилээх буолуу. Саха Өрөспүүбүлүкэтэ - араас омук култуурата алтыһар дойута.

Саха сириин духуобунай үгэһэ - сирин-туому сырдатты, култууралар алтыһыллара. Бэйэ норуотун култууратын, олоб ун-дьаһабын, духуобунай баайын билэр, өйдүүр, ылынар, таптыыр ону аһан ис сурэхтэн төрөөбүт дойдуга бэриниилээх буолуу.

«Дьиэ кэргэн»

Дьиз кэргэн сыһыана. Мин төрөппүттэрим, дьиз кэргэн н э ийэ, аҕ а оруола. Дьиз кэргэн н э оҕ ону иитии. Кырдыаҕ астары ытыктааһын. Дьиз кэргэним ытык өйдөбүллэрэ. Дьиз кэргэн үлэтэ, сынньалан а, бырааһынньыга. Бэйэ-бэйэни көрүү-харайыы, өйөһүү, көмөлөсүһүү. Бэйэ төрүччүтүн он оруу. Биһиги чугас ыалларбыт, кинилэр дьиз кэргэттэрэ.

«Норуотум дьизтэ-уота»

Саха Өрөспүүбүлүкэтин үгэс буолбут дьарыктара. Саха сиригэр норуоттарын сүрүн дьарыктара: түүлээх, балык булда, таба, сылгы, ынах иитиитэ.

Норуотум үгэс буолбут хаһаайыстыбата. Дьиз кэргэним хаһаайыстыбата. Дьиз сүөһүтэ - норуот баайа, үтүө туруга.

«Уус-уран он оһук»

Норуот уус-уран он оһуктара. Норуот ойуулуур-дьүһүннүүр искусствотун көрүн нэрэ. Саха Өрөспүүбүлүкэтин төрүт омуктарын үгэс буолбут уус-уран он оһуктара. Таҥ ас-сап, атах тан аһын, туттар мал киэргэтиитэ, оһуордарын ааттара, суолталара, аналлара. Биллиилээх норуот маастардара уонна худуоһунньуктара.

«Таҥ ас-сап»

Норуот таҥ аһа-саба. Саха сиригэр оһуор норуоттар сүрүн таҥ аһа: уратылары уонна маарыннаһар өрүттэрэ. Мин норуотум таҥ аһын- сабын көрүн нэрэ уонна уратылары. Тыһы, тириини имитии, таҥ аһаһын туһунан өйдөбүл. Түүлээх таҥ аһы, атах таҥ аһын көрүү-харайыы.

«Өбүгэм аһа -үөлэ»

Норуот аһа-үөлэ. Саха сиригэр норуоттарын үгэс буолбут аһа. Дьыл кэмнэн ас арааһа. Өбүгэм аһа. Аһы аһаһын технологиятын кытта билсиһии.

«Оонньуурдар, оонньуулар»

Норуот оонньуурдара уонна оонньуулары. Үгэс буолбут норуот оонньуулары, көрүн нэрэ (остуол оонньуута, хамсаныылаах оонньуулар уонна д.а).

Оонньуурдар көрүн нэрэ, туохтан он оһулуубуттара.

«Норуот ырыата-тойуга»

Саха Өрөспүүбүлүкэтин норуоттарын ырыа, тойук култууралара. Норуот ырыата, тылынан уус уран айымньытын көрүн нэрэ. Оҕ оҕ о аналлаах ырыалар. Саха сиригэр норуоттарын ырыа доҕ уһуоллаах үн күүлэрэ (оһуокай, хээдэ, лондол, хэйро, гасигор уо.д.а). Норуотум ырыата-тойуга, үн күүттэтэ. Норуотум биллиилээх ырыаһытара, артыыстара, ырыа айааччылары. Норуот музыкатын тэрриллэрэ: дүн үр, хомус, кырыымпа уо.д.а.

«Олон хо»

Саха героической эпоһа олон хо - саха норуотун ытык өйдөбүллэрин түмэр сүдү айымньы. Аан дойду айыллыгыта. Үс дойду. Олон хону туруоруу уонна олон хону туруоруу уратылары. Норуот дириг өйүн, күүстээх санаатын, уус дьэрэкээн тылын-өһүн, киэн билиитин чыпчаала - эпос. Олон хо уонна Саха сиригэр норуоттарын эпостара. Эпостарга бухатыыр уонна кыыс уратылары. Олон хо араас омук култуураларыгар.

Бэйэ дьарыга:

«Саха сиригэр театрдар»

Театр туһунан өйдөбүл (спектакль, режиссер, репертуар, артыыс уо.д.а). Театрдар араастара (драматической, музыкальной, куукула уо.д.а). Дьокуускай куоракка баар театрдар: П.А.Ойуунускай аатынан Саха драматической театра; А.С.Пушкин аатынан Нуучча драматической театра; Д.К.Сивцев-Суорун Омоллоон аатынан Опера уонна балет государственной театра; Эдэр көрөөччү театра. Саха сиригэр улуустарын, куораттарын, бөһүөлэктэрин театрдар. Бэйэ оһуор сиригэр, оһуолатын театра.

«Өрөспүүбүлүкэ музейдара»

Музей - норуот муудараһын кыладабыайа. Музей арааһа: ойуулуур-дьүһүннүүр, исторической, этнографической уо.д.а. Өрөспүүбүлүкэ государственной музейдара: Национальной-художественной музей; Ем. Ярославской аатынан Саха сиригэр и хоту норуоттар историяларын уонна култуураларын государственной музейа; П.А.Ойуунускай аатынан государственной литературной музей. Өрөспүүбүлүкэ уонна улуус музейдара; мамонт музейа, хомус

музейа, Сунтаар улууһун Б.Андреев аатынан Элгээйтээб и айылб а музейа, Таатта улууьун Чөркөөхтөөб ү историческай-этнографическай музейа. Саха биллиилээх худуоһунньуктара.

«Бибилэтиэкэ - билии-көрүү уйата»

Бибилэтиэкэ – грек тыла. Бибилэтиэкэб э сылдыыы быраабылата. Өрөспүүбүлүкэтээб и об о бибилэтиэкэтэ. Саха Өрөспүүбүлүкэтин Национальнай бибилэтиэкэтэ.

Бырайыактыыр үлэ.

Мин дыиэ кэргэним төрүччүтэ. Айылб а. Ыһах – саха норуотун бырааһынньыга.

2 кылааска календарнай – тематическай былаан.

№	Уруок тиэмэтэ	чааһа	Күнэ-ыйа	Буолбут күнэ	Үөрэнээччи үлэтин сүрүн көрүн нэрэ	Дьиэб э сорудах	Үөрэнээччи тугу билиэхтээб э	
Айылб а.								
Төрөөбүт дойдубут айылб атын кэрэ көстүүтэ, уратыта. (5 ч)								
1	Мин дойум кэрэ айылб ата. Дьыл кэмнэрэ.	1	8.09		Истии уонна кэпсээһин: Уччуутал дойдубут кэрэ айылб атын, уратытын, төрүт омултар айылб аҕа а сыһыаннарын туһунан кэпсээһин истэр, бэйэтэ туох үгэһи, сиэри-туому билэрин кэпсиир.	Дьыл түөрт кэмин уруһуйдаан кэлэр	Алгыс: салама ыйааһына, байанайга алгыс, айан алгыһа. Үгэс: сири аһатыы, битии Сизэр-туом: от-мас иччилэрин аһатыы, салама ыйааһына, хотугу норуоттар айылб аҕа а сүгүрүүйүүлэрэ. Олон хо үөрэб э: төрүт билии, билгэ, аан Алахчын Хотун, Эрэкэ-Дьэрэкэ оҕ олоҕ.	
2	Айылб аҕа а билин ии сыһыан, тулалыыр айылб а туруга.	1	15.09			Өйтөн суруйуу. «Мин айылб аҕа а сыһыаным»		Хартыынанан үлэ: Юрий Васильевич Спиридонов «Күһүн», «Түүн». Афанасий Николаевич Осипов «Саха норуодунай суруйааччылар» Афанасий Петрович Мунхалов «Дьол» Бэйэ дьарыга: Айылб а баайа музейга. Саха биллиилээх худоһунньуктара: А.Н. Осипов, А.П. Мунхалов уо.д.а.
3	Саха сири айылб атын уратыта: туундара, тайб а, алаас. Күнү-дьылы билгэлээһин. Айылб аны харыстааһын, сүгүрүүйүү.	1	22.09			Кэтээн көрүү: Айылб а кэрэтин кэтээн, тэн нээн көрөр. Быһаары: Саха сири айылб атын уратытын билсэн быһаарар.		
4	Төрүт омултар айылб аҕа а сыһыаннара.	1	29.09		Бөлөхтөөһүн: Саха сири норуоттарын үгэс буолбут итэб эллэрин уратытынан уонна маарынаһар өрүттэринэн бөлөхтөөн наардыыр. Кэпсэтии. А.Н. Осипов, А.П. Мун халов айымньыларын көрөллөр уонна кэпсэтиһэллэр. Билсиһии. Саха биллиилээх худоһунньуктарын сүрүн үлэлэрин кытта билсиһэр.			
5	Саха-айыы киһитэ. Саха сири норуоттарын үгэс буолбут	1	6.10		Практическай үлэ. Үгэскэ сиэргэ-	Хатылааһын ии а		

	итэб эллэрин уратыта уонна маарыннаһар өрүттэрэ. Билгэ.				туомн а сыһыаннаах матырыяаллары хомуйаллар. Айылб аҕ а билин н и сыһыан туһунан өйтөн суруйаллар. Сылдыы. Музейга сылдыаллар	бэлэмнэнэн кэлии	
Төрөөбүт дойдум.							
Төрөөбүт ийэ дойдун - төлө туппат төрүт баайын . Өрөспүүбүлүкэ араас омуҕун култууралара.(3 ч.)							
6	Төрөөбүт дойду өйдөбүлэ. Аҕ а дойду. Ийэ дойду. Россия. Саха сирэ (улуустар). Төрөөбүт түөлбэ.	1	13.10		Истии. Норуот өйдөбүлүн туһунан учуутал кэпсээнин болб ойон истэр. Тэн нээһин. Өрөспүүбүлүкэ төрүт омуктарын маарыннаһар уонна уратылаһар өрүттэрин тэн нээн көрөр. Толкуйдааһын. Саха сирин төрүт олохтоохтору туох уратылаахтарын толкуйдаан көрөр. Кэпсээһин. Уруок тиэмэтигэр сөп түбэһиннэрэн кыра кээмэйдээх кэпсээн он ороор.		Үгэс: Тэс биэри
7	Саха сирин төрүт олохтоох норуоттара: саха, эбээн, эбэн ки, долган, дьүкээгир, чукча, төрүт олохтоох нуучча. Кинилэр түөлбэлээн олохсуйбут сирдэрэ.	1	20.10				
8	Саха сиригэр олорор араас омуктар. Саха сирэ элбэх омуктаах дойду.	1	27.10				
Дьиз кэргэн (4ч)							
9	Дьиз кэргэн уонна ыал өйдөбүлэ	1	10.11				
10	Дьиз кэргэн сыһыана. Мин төрөппүттэrim. Дьиз кэрэгэн	1	17.11		Быһаарыы. Төрөппүттэрин, дьиз кэргэн н э сыһыан туһунан быһаарар,		Алгыс: ийэб э, аҕ аҕ а алгыс.

	ытык өйдөбүллэрэ.				кэпсиир.		Сиэр-туом: сан тардыы
11	Дьиз кэргэн н э ийэ, аҕ а оруола. Мин эбэм, эһэм. Төрүччүм.	1	24.11		Билсигии. Эбэтин, эһэтин туһунан билиһиннэрэр. Холобурдары аҕ алыы. Дьиз кэргэн н э ийэ, аҕ а оруолун туһунан холобурдары аҕ алар.	Дьиз кэргэн төрүччүтүн он оролор.	Хартыынанан үлэ: Эллай Семенович Сивцев. Чэйдээһин.
12	Мин чугас аймахтарым. Аймахтар бэйэ-бэйэб э уруу-аймах буолар үгэстийбит ааттара.	1	1.12		Ырытыы. Дьиз кэргэн ытык өйдөбүллэрин туһунан ырытар. Эбии матырыяалы туһаныы. Дьиз кэргэн бырааһынныктарын уонна үгэстэрин туһунан матырыяал хомуйар. Бырайыактыыр үлэ. Дьиз кэргэнин аҕ а саастаах чилиэннэрин кытта бэйэтин төрүччүтүн он оро.		(ыалдыттааһын серияттан). Николай Николаевич Рязанский. Туһа дьоно. Бэйэ дьарыга. Бибилэтиэкэ - билии-көрүү уйата. Өрөспүүбүлүкэтээб и оҕ о бибилэтиэкэтэ.
Норуотум дьизтэ-уота. Алаһа дьиз. Иэримэ дьиз - киһи үөскээбит уйата.							
13	Норуот үгэс буолбут дьизтэ-уота.	1	8.12		Быһаарыы. Бэйэ норуота үгэс буолбут дьизтин-уотун уратытын быһаарар. Тэн нээһин. Саха сиригэр олохтоох омуктар хайдах дьизэб э-уокка олоролорун тэн нээн көрөр. Кэпсээһин. Бэйэтин төрөөбүт дьизтин уруһуйдуур уонна ону туһанан кэпсиир. Кэпсэтии. И.В. Попов айымныларынын көрөллөр уонна кэпсэтиһэллэр. Ырытан тэн ниир. Музей араастарын уратыларын уонна маарыннаһар өрүттэрин тэн нээн көрөр. Билсигии. Саха биллиилээх худоһунньугун үлэтин кытта		Алгыс: Аал уоту аһатыы. Угэс: Дьизэни тутуу Сиэр-туом: Сэргэ туруоруу. Олон хо үөрэб э: дьиз иччитэ. Хартыынанан үлэ: Иван Васильевич Попов. Дьокуускай куорат 17-с үйэ саҕ аланытыгар. Бэйэ дьарыга. Музей арааһа: ойуулуур-дьүһүннүүр, историческай уо.д.а. Саха биллиилээх худоһунньуга-И.В. Попов
14	Саха сиригэр олохтоох омуктар былыргы дьизэлэрэ-уоттара. Төрөөбүт дьизэм. Өбүгэм дьизтэ-уота, тэлгэһэтэ.	1	15.12				
15	Дьизэни көрүү-харайыы, дьиз үлэтэ.	1	22.12				
16	Дьизэб э-уокка мин көмөм. Дьизэб э-уокка сыһыаннаах сиэр-туом.	1	12.01				

					билсэр.		
Норуот төрүт дьарыга							
17	Норуотум үгэс буолбут дьарыга. Мин дьизэ кэргэним хаһаайыстыбата. Дьизэ сүөһүтэ: ынах, сылгы, таба, ыт уо.д.а.	1	19.01		Тэн нээһин. Бэйэ норуотун үгэс буолбут дьарыктарын тэн нээн көрөр. Кэпсээһин. Дьизэ кэргэнин хаһаайыстыбатын туһунан кэпсиир.		Алгыс: саҥа төрөөбүт ынахха, ыалга сүөһү иитэригэр. Үгэс: ынах ы арчылааһын. Олон хо үөрэбэ: ынах сүөһү иччитэ - Наадьы. Хартынанан үлэ: Иван Васильевич Попов. Ньирэй.1926.
18	Дьизэ сүөһүтүн иитии туһата. Мин сөбүлүүр дьизэм кыыла. Төрүт дьарыкка сыһыаннаах сизэр-туом.	1	26.01		Эбии матырыйаалы туһаныы. Сөбүлүүр дьизэ кыылын туһунан интернеттэн, билиини-көрүүнү кэн этэр кинигэлэртэн матырыйаал көрдөөн булар, уроокка туттар.		
Уус уран он оһук							
19	Норуотум уус уран он оһуктара. Кэрэ-мааны, ойуулаах дьары алаах норуот уус-уран он оһуктара. Оһуор-бичик арааһа.	1	2.02		Истии. Норуот уус-уран он оһугун туһунан учуутал кэпсээнин болу ойон истэр. Бөлөхтөөһүн. Иһит-хомуос арааһын матырыйаалынан бөлөхтүүр.		Үгэс. Туоһу хастааһын. Хартынанан үлэ: Николай Николаевич Рязанский. Солбуйааччылар. Чороон. 18 үйэ бастакы ан аара. Үс атахтаах чороон. 18 үйэ иккис ан аара. Кэриэн ымыа. 19 үйэ оротото.
20	Иһит хомуос арааһа (туос, мас, туой)	1	9.02		Ырытыы. Иһит-хомуос туохха анаммытын ырытар.		
Таҥ ас-сап							
21	Саха сиригэр олоһор төрүт норуоттар төрүт таҥ астары: уратылары уонна маарыннаһар өрүттэрэ.	1	16.02		Быһаарыы уонна кэпсээһин. Олохтоох хотугу норуоттар таҥ астарын уратытын туһунан быһааран кэпсиир. Тэн нээһин. Бэйэ норуотун таҥ нар		Алгыс: кыыс оҕо оҕо. Хартынанан үлэ: Иван Васильевич Попов. Бууктаах сонноох кыыс 19 үйэ. Иван Васильевич

					тан аһын арааһын тэн нээн көрөр.		Попов. Нуучча кыһа. (Б.К. Веник хартынынатын куоппуйата).
22	Норуотум таҥ нар-таҥ аһын дьыл кэминэн арааһа: Түүлээх, сарыы таҥ ас,таба тириитэ сон, ыстаан, бэргэнэ, атах таҥ аһа. Таҥ ас үгэс буолбут ойуута –бичигэ.	1	2.03				
Өбүгэм аһа-үөлэ							
23	Аччыгы аһат, тон муту ириэр. Өбүгэм аһа (эт, балык, үүт) Үгэс буолбут ас-үөл аата.	1	9.03		Истии. Өбүгэ аһын туһунан учуутал кэпсээнин болҕ ойон истэр. Наардааһын. Үгэс-буолбут аһы-үөлү ааттарынан араарыы. Бөлөхтөөһүн. Аһы эт, балык, үүт ас диэн арааран, сөпкө ааттаан бөлөхтүүр.		Үгэс: астааһын үгэнэ (күөрчэб и ытыйыы) остуолга олоруу. Сиэр-туом: сандалы сиэрэ-туома.
24	Мин сөбүлүүр үрүн аһым.	1	16.03				Хартынанан үлэ: Николай Николаевич Рязанский. Күөрчэх.
Оонньуурдар. Оонньуулар. Оонньуу- оҕ о саас дьоллоох түгэнэ							
25	Оҕ о оонньууртан салгыбат. Норуотум оонньуурдара уонна оонньуулар. Мин таптыыр оонньуурум. Оонньуурдар көрүн нэрэ, туохтан он оһуллубуттара.	1	6.04		Кэпсээһин уонна уруһуйдааһын. Сөбүлүүр оонньуурун уруһуйдуур уонна кэпсиир. Араарыы. Былыргы-аныгы оонньуур арааһын араарар. Талыы. Норуот оонньуурдарын уонна арааһын сөпкө ааттаан талар.		Үгэс: терут хамсанылар.(млммгэ анныныы, атахха уйдаран олоруу, ыллац) Хартынанан үлэ: Мария Афанасьевна Рыхлеева. Хачыаллар.
26	Өбүгэ оонньуулар	1	13.04		Практической үлэ. Хартынаттан бэйэ санаатын этэр, суруйар.		
Норуот ырыата-тойуга							
27	Норуот ырыата-тойуга	1	20.04		Истии. учуутал төрүт омуктар ырыаларын-тойуктарын, музыка	Ырыаны өйгө үөрэтии.	Олон хо үөрэб э: Кудай Бахсы

28	Об об о аналлаах ырыалар.	1	27.04		тэриллэрин туһунан кэпсиир., иһитиннэрэр. Норуот ырыаһыттарын толорууларын истэллэр. үөрэтии. Ырыа матыыптарын үөрэтэллэр. Толоруу. Об об о аналлаах ырыалары үөрэтэн толороллор. Практической үлэ. Хомус музейгар сылдыбы. Туох санааҥ а кэлбитин суруйар Сылдыбы. театрга сизрдээхтик сылдыбаллар. Кэпсээһин. Учуутал театр туһунан кэпсээнин өйдөөн истэр.		Хартынанан үлэ: Владимир Давыдович Иванов. Ырыа. («Күһүн» триптихтэн) Бэйэ дьарыга: театр туһунан өйдөбүл.
4 чиэспэр							
29	Норуотум музыкатын тэриллэрэ: дүн үр, хомус, кырымпа уо.д.а.	1	4.05		Хомус ильдэ кэлии		
30	Хомус. Хомуһу тутуу, харыстааһын ирдэбилэ.	1	11.05				
Олон хо - улуу айымньы. Төрөөбүт норуоппут сүдү айымньыта - олон хо							
31	Саха героическэй эпоһа олон хо - саха норуотун ытык өйдөбүллэрин түмэр улуу айымньы.	1	18.05		Билсигии. Олон хо туһунан өйдөбүлү учуутал кэпсээниттэн билсэр. Тимофей Степанов үлэтин көрөллөр. Тэн нээһин. Олон хо үс дойдутун тэн нээн кэпсиир. Тимофей Степанов үлэлэрин, олон хо тылын кытта тэн нииллэр. Истии. Гаврил Колесов «Ньургун Боотур» толорор олон хотун истэллэр. Эбии матырыйааллары туһаныы. Араас сурунааллартан, хаһыаттан, кинигэттэн, олон хо туһунан матырыйааллары хомуйар. Истии. Артыыстар толорууларын истэллэр. Эбии матырыйаалы туһаныы. Интернет-ресурсаларын туһанан театр туһунан матырыйаалы хомуйар.		Үгэс: олон холооһун үгэһэ. Олон хо үөрэб э: олон хоһут. Хартынанан үлэ: Иван Васильевич Попов. Дьулуруйар Ньургун Боотур (Е.П. Чехордуна «Олон хо тыла-өһө» кинигэтигтэн) Иннокентий Юрьевич Пестряков. Олон хоһут (Е.П. Чехордуна «Олон хо эйгэтэ» кинигэтигтэн). Владимир Семенович Карамзин. Орто дойду кырасаабыссата. Ньургуйаана Егоровна Ябловская. Олон хо дойдута.

					<p>Иннокентий Юрьевич Пестряков. Айыы Бухатыыра. Бэйэ дьарыга. Театр арааһа: П.А Ойуунускай аатынан саха драматической тыйаатыра; А.С. Пушкин аатынан Нуучча драматической театра, Д.К. Сивцев- Суорун Омоллоон аатынан Опера уонна балет театра уо. д. а</p>		
32	«Дьэ кэргэн» темаҕа бырайыактыыр үлэ он оһуулар	1	25.05				